
Philip M. Taylor

Global communications. International affairs and the media since 1945

Londen/New York (Routledge), 1997; 248 + xix p., ISBN 0-415-11679-1

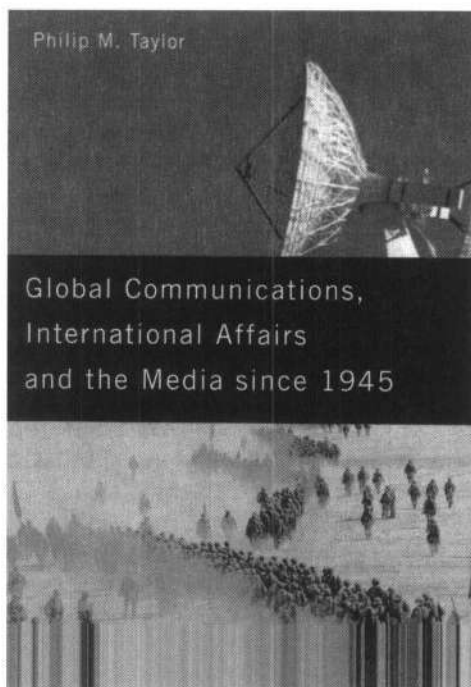
Er wordt veel geschreven en gepraat over de media, maar is er eigenlijk wel een mediadebat? Bijvoorbeeld over de niet onbelangrijke rol van media in de internationale politiek? De gerenommeerde Engelse mediahistoricus Philip M. Taylor, werkzaam aan de universiteit van Leeds, vindt van niet. Naar zijn idee blijft het gepraat beperkt tot kleine groepjes die

weinig dialoog met andere groepjes wensen. Volgens Taylor staan de media zelf bijvoorbeeld niet graag stil bij de fundamenteën van het vak, omdat ze er de tijd niet voor hebben en omdat ze daarin bemoeizuchtige pogingen zien om hun werk te bemoeilijken, te manipuleren of zelfs te verhinderen. En gelijk hebben ze. Je hoeft niet veel kennis van zaken te heb-

ben om dagelijks te kunnen zien dat de politiek verwoede pogingen doet om de media te beheersen of te beïnvloeden. Politici, diplomaten en militairen klagen doorgaans steen en been dat ze door journalisten, vooral die van de televisie, voor onvoldongen keuzes worden gezet. Handelen, niet eerst nadenken, juttten de media hen op. Bij deze beschuldigingen aan het adres van de media wordt overigens zelden of nooit een alternatief genoemd.

En de wetenschap dan? Die studeert toch in toenemende mate op mediagedrag? Volgens Taylor leidt dat echter nauwelijks tot een debat, want in een halve eeuw mediawetenschap is een diaspora aan methoden en technieken ontstaan die weinig eenduidigheid en constructieve uitwisseling heeft opgeleverd. De 'mediawetenschap' bestaat niet, want ze lijdt aan sectarisme en verkokering. Facties die ieder hun deeltheoretje koesteren, bestrijden elkaar te vuur en te zwaard. Maar hoe moet het dan? Taylor pleit in zijn nieuwste handboek voor een historisering van de mediawetenschap. Naar zijn opvatting zoeken historici bij uitstek verklaringen vanuit een brede context en niet vanuit de beperkte 'exacte bewijsvoering met empirische gegevens' die in de sociale wetenschappen zo manifest is. En gelukkig trekken de meeste historici zich ook weinig aan van de zijns inziens hopeloze contextloze betekenisgisserij van vele postmoderne tekst- en beeldwetenschappers. Nee, historici zoeken het breder in een verhalende analyse van een uitgebalanceerde hoeveelheid bronnen en literatuur. Neem nu Taylor zelf. Hij heeft in krap twintig jaar al een oeuvre aan leesbare handboeken geschreven dat uitblinkt in eruditie en overzicht. Hij schreef onder andere een geschiedenis van propaganda (van oudheid tot nu!) en een van de eerste, en gelijk meest toonaangevende, analyses van de rol van de media in de Golfoorlog. Zijn meest recente prestatie biedt niets minder dan een samenhangende visie op de rol van media in de internationale politiek sinds 1945.

Aan pretenties ontbreekt het Taylor duidelijk niet en dat blijkt meestal ook uit de inhoud

van zijn boeken. De lezer krijgt alleen al in de inleiding van *Global communications* een duizelingwekkende hoeveelheid intelligent klinkende opmerkingen over de meest uiteenlopende literatuur te verwerken. Is de lezer nauwelijks nog op adem gekomen van de interessante verbanden tussen het gedachtegoed van Francis Fukuyama, Alvin Toffler, Jean Baudrillard en Al Gore, dan wacht Taylor alweer met een analyse over een verbinding tussen de chaostheorie, Noam Chomsky, Edward Saïd en internetgoeroe Nicholas Negroponte. Taylor lijkt in dit soort stukken nog het meest op een goochelaar die een keten van gekleurde zakdoekjes uit zijn mouwen trekt. Adembenevend, en het publiek is geneigd te vervallen in ah's en oh's van bewondering. Maar het blijft ergens gewoon een truc om te imponeren, want zoveel van die schitterende vergezichten blijven bij de gemiddelde lezer niet hangen als de briljante auteur de enige lijkt die in staat is de berg opnieuw te beklimmen.

Na de wervelende inleiding moet ook Taylor zijn beperkingen erkennen, want in een

bestek van 200 pagina's is het onmogelijk heel uitvoerig te zijn over de concrete geschiedenis sinds 1945. Hij beperkt zich verstandig tot een analyse van vier vraagstukken die de verhouding van media tot de internationale politiek kenmerken. De discussie over een internationale communicatie-orde, die vooral associaties oproept met de onverkwikkelijke ruzie rond Unesco-plannen van begin jaren tachtig voor een wereldwijde regulering ter bescherming van de Derde Wereld, trekt Taylor door naar de afkondiging van de universele verklaring van de rechten van de mens eind jaren veertig. Toen al leidde dit 'Marshall-plan voor ideeën' tot een ideologisch gevecht tussen de twee voornaamste interpretaties van het idee dat ieder mens recht heeft op vrije informatie en dat een objectief streven naar waarheid de onderlinge communicatie van volkeren het beste dient. In hoofdstukken over de rol van media in de diplomatie, de ontwikkeling van de oorlogsverslaggeving en de werking van psychologische oorlogsvoering, beweert Taylor dat het streven naar waarheid steeds meer in het gedrang is gekomen bij de vrije media. Zijn slotoordeel valt dan ook ongemakkelijk uit over die media. Hoewel hij erkent dat er ook een serieuze pers is die degelijk werk aflevert, vindt Taylor dat journalisten over het algemeen slecht opgeleid en geïnformeerd zijn. Oorlogsverslaggevers zijn meestal niet bekend met of belangstellend voor lokale omstandigheden en alleen geïnteresseerd voor zover er kortstondig nieuwsaarde te halen is. Ze presenteren incidenten zonder grondige context en laten diepgang en achtergrond uithollen door de vormdwang van de emotie-tv. Dergelijke journalistieke 'cheerleaders' zien meer verlangend uit naar een Pulitzerprijs van hun collega's dan naar de onthulling van de 'waarheid' ten dienste van het publiek. Het gevolg is dat media door politici, diplomaten en militairen als een storende, niet zelden als een schadelijke factor worden ervaren.

Deze ontwikkeling kan volgens Taylor niet

gekeerd worden met breidel of regulering, want de vrije pers is een realiteit die ieder verstandig mens koestert. Nee, Taylor kiest voor een opmerkelijker optie. Hij houdt een pleidooi voor herwaardering van 'propaganda'. Dat begrip heeft lang in een kwade reuk gestaan. Propaganda was gedrag dat alleen aan duistere regimes en dictators toebehoorde. Maar omdat in onze postmoderne samenleving niemand meer zal durven beweren dat totale objectiviteit kan bestaan, hoeft het openlijk tonen van een intentie om media voor bepaalde doelen te gebruiken niet langer slecht te zijn. Overheden en legers, met name de vredestroepen van de Verenigde Naties, zouden er bij internationale conflicten goed aan doen veel meer energie te steken in het openlijk en inzichtelijk leveren van goede, betrouwbare informatie, gemaakt door goed opgeleide specialisten, die ten dienste van humaniteit en vrede zich toeleggen op het weerleggen van 'slechte' propaganda. Die nieuwe informatiestromen zullen de vrije media moeten voorzien van kant-en-klare verhalen en diepgravende analyses waarin de achtergronden en structurele oorzaken veel aandacht krijgen. 'Propaganda voor de vrede', noemt Taylor dat. Zijn hoop is dat deze media – en indirect de vrije media die dergelijke inhoud over gaan nemen – zullen werken 'to reduce despair and build hope, defeat rumours and forestall panic, overcome shock and motivate local people to self-help'.

Kortom, met Taylor haal je een echte, maar erudiete idealist in huis. Want een idealist moet je zijn om te geloven dat de bestaande media gunstig zullen reageren op een batterij officiële informatiespecialisten. Die kunnen dan wellicht mooie, kant-en-klare en exclusieve verhalen opvoeten met de juiste plaatjes erbij, maar het in anderhalve eeuw opgebouwde putdiepe wantrouwen tussen enerzijds de journalistieke beroepsgroep en anderzijds voorlichters en propagandisten wis je niet zomaar weg. Ook al is het dienste van vrede en humaniteit.

Huub Wijffjes